SEMINÁRNÍ PRÁCE 1

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Anna Hradilová
439848, Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D. Datum odevzdání: 30.4.2015

Fakulta sociálních studií MU, 2014/2015

Pro účel této seminární práce jsem si vybrala internetový článek z části pro ženy na webovém portále centrum.cz. Článek s nadpisem „Skleničku v těhotenství? Proč ne, schvalují vědci“ má shrnovat zjištění studie dánských vědců ohledně škodlivosti pravidelného nebo nárazového pití alkoholu v raném těhotenství (první tři měsíce) vzhledem k inteligenci a pozornosti dítěte.

Již v úvodu textu se objevuje informace, že nový objev vědců naprosto popírá, že by alkohol v těhotenství mohl mít vliv na vývoj plodu. (Selementová, n.d.). Tuto informaci si článek sám vyvrací svým posledním odstavcem, kde upozorňuje na rizika spojená s konzumací alkoholu v těhotenství, ale podstatné k tomuto bodu jsou především závěry uvedené ve studii. V té se nejen píše o možnosti, že se patologické příznaky u dětí objeví až v pozdějším věku (studie se zabývala pětiletými dětmi), ale autoři také uvádějí, že jejich závěry jsou postaveny na nedostatku statisticky významných ukazatelů potencionálního zasažení dětí a ty mohou být způsobeny například jen nepatrnými změnami, které použitý test nezaznamenal. (Skogerbø et al., 2013)

Dále článek uvádí, že maximálně osm alkoholických nápojů týdně nemá vliv na pozornost a inteligenci dětí. Dánská studie se ovšem zabývala celkově chováním dětí, nikoliv konkretně inteligencí či pozorností.

Článek popisuje také rozdělení matek do jednotlivých zkoumaných skupin – v první ženy které nepily během těhotenství vůbec, v další ty, které pily 1-4 alkoholické nápoje týdne, dále 5-8 nápojů týdně a do poslední skupiny byly zařazeny ženy s více než 9 alkoholickými nápoji týdně. Toto rozdělení se shoduje s tím, které je uvedeno ve studii v rámci popisu zkoumaného vzorku. Dále se ovšem dočteme, že vzhledem k nízkému počtu žen, které pijí 5-8 a 9 a více alkoholických nápojů týdně v těhotenství byl pro část studie počet zkoumaných skupin zredukován ze 4 na 3 – byly sjednoceny poslední dvě skupiny a vznikla jedna s označením 5+ nápojů. O tom se článek nezmiňuje, nicméně samotná studie ve verbálním popisu svých výsledků toto zredukování také neřeší. Podle výzkumníků je zřejmě jedno, jestli nastávající matka vypije pět nebo devět alkoholických nápojů týdně.

Upozornění na limity studie, kterých si jsou sami výzkumníci vědomi (některé jsem již zmiňovala výše), shrnul článek do zmínky, že časopis publikující studii „jako vždy upozorňuje na nutnost dalších výzkumů.“ (Selementová, n.d.). Poznámka, že se tak děje *vždy,* působí zlehčujícím dojmem, takže by čtenář mohl snadno nabýt dojmu, že se jedná pouze o vědeckou formalitu.

V závěru článek upozorňuje (asi pro jistotu) na rizika spojená s pitím alkoholu v těhotenství, kterými jsou podle nich větší pravděpodobnost potratů, vrozených vad, retardace růstu a duševních poruch. (Selementová, n.d.) S odvoláním na neurčitá vědecká zjištění nakonec tvrdí, že tato rizika rostou úměrně s konzumací alkoholu v těhotenství.

K informacím, které článek uvádí relativně pravdivě patří velikost vzorku, který uvádí jako 1600 matek s dětmi, podle studie pracovali výzkumníci v první části s 1628 dětmi a v druhé s 1617.

Správně je také uvedeno časové období, ve kterých byly zkoumané ženy těhotné. Článek ale také uvádí, že testováním prošla téměř třetina všech těhotných Dánek v tomto rozmezí, což je statistika nejasného původu, ale studie pak vyznívá věrohodněji.

Zaměřím na samotnou studii - jeden rozpor ohledně sjednocení zkoumaných skupin jsem již zmínila. Mírně nejasná se mi ovšem jeví interpretace statistických výsledků výzkumu. Pro výpočet korelací mezi jednotlivými subtesty bylo použito Spearmanovo ró, což bylo zdůvodněno zešikmeným rozložením výsledných statistik použitého testu. Výsledky studie jsou shrnuty do dvou tabulek, kdy výsledné statistiky jednotlivých testů jsou vyjádřeny poměry šancí a nakonec je vždy uvedena hodnota Spearmanový korelace daného subtestu napříč všemi zkoumanými skupinami. V první tabulce týkající se pravidelného pití alkoholu se hodnota ró nachází v rozmezí (0,68;0,91) a slovně je konstatováno, že nebyla nalezený statisticky významný rozdíl mezi jednotlivými skupinami. V druhé tabulce, která zpracovává výsledky nárazového pití alkoholu v těhotenství se hodnoty ró nachází v daleko větším rozmezí (různě od 0,44 do 0,90 v rámci jedné části výzkumu). Slovní komentář výsledků je zcela stejný jako v předchozím případě. Je tedy otázkou, nakolik se tyto výsledky dají zobecňovat.

Autoři studie odůvodňují rozdíly v korelacích subtestů (v rámci jednotlivých subtestů hodnotili dítě rodiče nebo učitelé) předpokladem, že rodič hodnotí své dítě vzhledem k jeho chování v rodině, zatímco učitel porovnává dítě v rámci skupiny jeho vrstevníků. Je ovšem otázkou, zda je tento předpoklad správný – proč by nemohli rodiče také hodnotit své dítě například v kontextu chování jeho vrstevníků například na dětských hřištích?

Celkově lze říci, že internetový článek podává přehnaně optimisticky a trochu zveličeně zjištění vědců ohledně neškodlivosti alkoholu v těhotenství. Sama autorka svá zjednodušující a jednoznačná tvrzení v závěru článku brzdí.

Literatura:

Skogerbø, A., Kesmodel, U., Denny, C., Kjaersgaard, M., Wimberley, T., Landrø, N., & Mortensen, E. (2013). The effects of low to moderate alcohol consumption and binge drinking in early pregnancy on behaviour in 5-year-old children: A prospective cohort study on 1628 children. *BJOG: An International Journal Of Obstetrics And Gynaecology*, doi:10.1111/1471-0528.12208

Selementová, Z. (n.d). Skleničku i v těhotenství? Proč ne, schvalují vědci. *Žena.cz.* Retrieved from: http://zena.centrum.cz/zdravi/domaci-lekar/clanek.phtml?id=751834

Zdá sa, že nad štatistikou uvažujete a hľadáte nezrovnalosti, a i keď sú tam malé nepresnosti, prácu

prijímam.

L.G.